

مدیریت آنتروپی تصمیم در جنگ‌های شناختی

مقدمه

در مقایسه با جنگ دوازده‌روزه که مدیریت آنتروپی تصمیم بیشتر از مسیر «شوک نظامی»، «فریب عملیاتی» و «اختلال در زنجیره فرماندهی» اعمال شد، مصادیق جنگ رمضان عمدتاً ماهیتی سایبری - شناختی داشتند. هدف اصلی، نفوذ به کانال‌های ادراک و اعتماد عمومی شامل «هک پخش تلویزیونی» و «پخش پیام‌های ترامپ و رضا پهلوی» تا «اختلال در وبسایت‌های خبری» و «نفوذ به اپلیکیشن بادصبا» بود. کارکرد مشترک، افزایش «ابهام»، «بی‌اعتمادی» از یک‌سو و کاهش مصنوعی گزینه‌های ذهنی مخاطب در دیگر سو بود. به بیان فشرده، دشمن کوشید آنتروپی تصمیم را از مسیر «رسانه»، «پلتفرم» و «زیرساخت دیجیتال» مدیریت کند.

نتیجه‌گیری

در جنگ بعدی، الگوی محتمل مدیریت آنتروپی تصمیم می‌تواند به وسیله‌ای اجرای هم‌زمان حملات سایبری، جعل روایت، انتشار محتوای ساختگی، دیپ‌فیک، پیام‌رسانی تفکیک‌شده به گروه‌های هدف برای ایجاد تردید در انسجام و وفاداری نیروهای حساس باشد. غایت اجرای چنین الگویی اختلال در «تصویر عملیاتی مشترک»، فرسایش اعتماد به مرجع فرماندهی، کندسازی تصمیم و سوق دادن مخاطب به گزینه‌های رفتاری مطلوب دشمن خواهد بود.

باید بدین نکته توجه داشت که موفقیت متخاصم در عرصه جنگ شناختی، بیش از آنکه محصول توانمندی او در تولید ابهام، القای تردید یا اختلال در ادراک عمومی باشد، به میزان آسیب‌پذیری‌های پیشینی در ساختار تصمیم‌گیری، اعتبار مرجعیت روایی و سرمایه‌ی اعتماد اجتماعی ما وابسته است. هرگاه نظام تصمیم‌سازی از انسجام، چابکی و ظرفیت اصلاح‌پذیری کافی برخوردار نباشد، روایت رسمی با بحران اعتبار مواجه شده و جامعه در وضعیت فرسایش اعتماد نهادی قرار می‌گیرد؛ در این زمان، مداخله‌ی شناختی دشمن (با هزینه‌ای محدود)، آثار راهبردی گسترده‌ای بر چرخه ادراک، تصمیم و کنش برجای می‌گذارد.

آنتروپی، مفهومی وام‌گرفته از نظریه اطلاعات شانون^۲ است که میزان ابهام و عدم قطعیت یک متغیر یا تصمیم را اندازه می‌گیرد؛ در همین رابطه بخشی از جنگ شناختی را می‌توان «فرایند هدف‌مند مهندسی آنتروپی تصمیم طرف مقابل» اعم از دست‌کاری (۱) «سطح ابهام»، (۲) «عدم قطعیت» و (۳) «تمرکز ذهنی او در میان گزینه‌های تصمیم» دانست. دشمن در برخی موارد با افزایش آنتروپی، چرخه‌ی تصمیم‌گیری رقیب را دچار «تردید»، «تأخیر» و «اختلال» می‌کند و البته که گاه نیز با کاهش مصنوعی آن (از طریق منطق نظریه کنترل بازتابی روسی^۳) او را به‌سوی انتخابی از پیش طراحی شده سوق خواهد داد!

بدنه استنادی

در جنگ ۱۲ روزه، الگوی مهندسی آنتروپی تصمیم به‌صورت عملیاتی بر افکار عمومی و تصمیم‌گیران کشور اجرا شد. در آستانه‌ی حمله ۱۳ ژوئن ۲۰۲۵، اسرائیل از یک کمپین فریب استفاده کرد تا تهدید حمله‌ی فوری را کمرنگ جلوه و فضای ذهنی ما را به سمت ادامه مسیر دیپلماسی و پایین بودن احتمال اقدام فوری سوق دهد. این دقیقاً یک مصداق از کاهش مصنوعی آنتروپی بود (طرف مقابل با اطمینان کاذب نسبت به منویات دشمن، احتمال حمله را پایین‌تر برآورد می‌کند و گزینه‌های آماده‌سازی آنی در ذهن او تضعیف می‌شود). در آن سوی طیف و در جنگ رمضان، هشدار تخلیه اسرائیل برای بخش مرکزی تهران (شامل صداوسیما، مقرهای پلیس و بیمارستان‌ها) نزدیک به ۳۳۰ هزار نفر را درگیر و هم‌زمان با بیانیه مشابه ترامپ، موجی از فرار شهروندان و ذخیره‌سازی اقلام ضروری را در پی داشت. کارکرد شناختی این سنخ اقدامات از ۲۸ فوریه ۲۰۲۶، انتقال ابهام امنیتی از سطح فرماندهی نظامی به سطح جامعه بود؛ شهروندی که نمی‌داند بماند یا برود، دولت را هم‌زمان درگیر پاسخ نظامی، کنترل روانی، خدمات شهری و روایت رسانه‌ای خواهد کرد؛ کنشی که با اجرای نمونه‌ای از مهندسی آنتروپی تصمیم ضمن تزریق عمودی ابهام، فشار روانی را از پایین (جامعه) به بالا (نظام تصمیم‌گیری) وارد آورد.

۱ Entropy

۲ Shannon's Information Theory

۳ Reflexive Control Theory

۴ <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-used-long-planned>

۵ <https://apnews.com/article/israel-iran-missile-attacks-nuclear-news>